

RAAP-NOTITIE 945

Plangebied Hogezoom 100 te Renesse
Gemeente Schouwen-Duiveland
een inventariserend archeologisch onderzoek

Archeologisch

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Schouwen-Duiveland

Titel: Plangebied Hogezoom 100 te Renesse, gemeente Schouwen-Duiveland; een inventariserend archeologisch onderzoek

Status: eindversie

Datum: december 2004

Auteur: drs. M.S. de Waal

Bestandsnaam: L:\QXPress\Notities\2004\SCHZ\N0945-SCHZ.doc

Projectcode: SCHZ

Projectleider: drs. M.S. de Waal

Projectmedewerker: drs. G. Eggermont

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 7130

Autorisatie: drs. I.A. Schute

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2004

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

Algemeen

- *opdrachtgever*: gemeente Schouwen-Duiveland
- *aanleiding onderzoek*: verzoek vrijstellingsprocedure ex artikel 19, lid 1 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening in verband met de voorgenomen uitbreiding van woning aan de Hogezoom 100 te Renesse
- *datum uitvoering veldwerk*: 28 juli 2004

Locatiegegevens

- *plangebied*: Hogezoom 100 (figuur 1)
- *kadastrale gegevens*: Kadastrale gemeente Westerschouwen, Sectie H, Perceelsnummer 718
- *plaats*: Renesse
- *gemeente*: Schouwen-Duiveland
- *provincie*: Zeeland
- *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 64G
- *plangebied in gebruik als*: tuin
- *oppervlakte plangebied*: ca. 80 m²
- *centrumcoördinaten (X/Y)*: 42.520/415.685

Doelstelling

Doel van het onderzoek is het vaststellen of in het plangebied (binnen 2-3 m -Mv) archeologische resten voorkomen of verwacht kunnen worden, die bedreigd worden door de voorgenomen bodemingrepen.

Onderzoeksvragen

1. Welke archeologische resten naar aard en datering worden in het plangebied verwacht (specifieke archeologische verwachting)?
2. Wat is de mate van verstoring van de bodemopbouw in het plangebied en wat zegt dit over de kans op het aantreffen van intacte archeologische resten?
3. Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten?
4. Wat is globaal de waarde van eventueel aanwezige archeologische resten (aard, fysieke kwaliteit, datering, diepteligging en omvang) en wat zegt dit over hun behoudenswaardigheid?
5. In welke mate worden eventueel aanwezige archeologische resten bedreigd door de realisatie van de geplande bodemingrepen?

Het inventariserend archeologisch onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het inventariserend archeologisch onderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA; Voorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie, 2001). Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

Periode	Datering	
Nieuwe tijd	1500	heden
Late Middeleeuwen	1050	1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	1050 na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	450 na Chr.
IJzertijd	800	12 voor Chr.
Bronstijd	2000	800 voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	2000 voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	4900 voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	8800 voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

2 Bureauonderzoek

Archeologische gegevens

- *archeologische verwachting*: volgens de IKAW (ROB, 2001) geldt voor het plangebied een middelhoge trefkans voor archeologische waarden.
- *ARCHIS-waarnemingen en -vondstmeldingen (nationaal Archeologisch Informatie Systeem)*:
 - in plangebied: geen vindplaatsen
 - in de nabijheid: op enige afstand van het plangebied (ca. 1,5 km) bevindt zich de historische kern (Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd) van Renesse (monumentnummer 13398 op de AMK Zeeland; CMA-code 64G-015). Circa 800 m ten oosten van het plangebied bevinden zich de resten van een laat-middeleeuwse motte of vliedberg (ARCHIS-waarnemingsnummer 20167).
- *bekende archeologische gegevens uit andere bronnen*:
- Van Kekem (2003): circa 500 m ten oosten van het plangebied is een concentratie vroeg- en post-middeleeuws aardewerk aangetroffen. Mogelijk is dit materiaal hier door bemesting met stadsvuil terechtgekomen (vindplaats 1). Iets meer naar het oosten bevinden zich de resten van een nederzetting of huisplaats waarvan de datering globaal tussen de 10e en 12e eeuw ligt (vindplaats 2). Circa 800 m ten zuidwesten van het plangebied bevindt zich een post-middeleeuwse huisplaats waar puin en post-

middeleeuwse scherven (majolica en laat steengoed), glas en pijpenkoppen zijn aangetroffen (vindplaats 45).

- Zeeuws Archeologisch Archief: raadplegen van het Zeeuws Archeologisch Archief leverde geen informatie op voor het plangebied.
- Amateur-archeologen: raadplegen van de AWN voor informatie van lokale amateurs leverde geen informatie op met betrekking tot recente archeologische waarnemingen in of nabij het plangebied.

Historische gegevens

- *historische kaarten*: Kadastrale minuut (1813); Wolters-Noordhoff Atlasproducties (1992); Kuiper (1866).
- *historisch gebruik*: het plangebied was niet van bebouwing voorzien. De kaart van de gemeente Renesse door Kuiper (1866) geeft geen informatie over het plangebied.

Bodemkundige en/of geologische gegevens

- *bodem volgens bodemkaart*: leemarm en zwak lemig fijn zand (DLO-Staring Centrum/Stiboka, 1994: code pZg21: beekeerdgronden).
- *geologie volgens geologische kaart*: Jonge Duin- en Strandzanden op Afzettingen van Calais op oude Duin- en Strandzanden; Afzettingen van Duinkerke en/of Hollandveen (mogelijk) aanwezig (RGD, 1970: code S6).
- *geomorfologie volgens geomorfologische kaart*: kustduinglooiing (DLO-Staring Centrum/RGD, 1991: code 4H16).

Specifieke archeologische verwachting

Op grond van de inventarisatie van archeologische, historische, bodemkundige en geo(morfo)logische gegevens gold bij aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een middelhoge archeologische verwachting voor vindplaatsen vanaf het Neolithicum t/m de Nieuwe tijd. Op de Jonge Duin- en Strandzanden (tot ca. 3,5 m -Mv) kunnen archeologische resten voorkomen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Op het veen, dat zich mogelijk tussen 6 en 7 m -Mv bevindt, kunnen theoretisch bewoningssporen uit de IJzertijd en/of de Romeinse tijd voorkomen. De archeologische verwachting hiervoor is laag. Op de Oude Duin- en Strandzanden kunnen, afhankelijk van de hoogteligging, archeologische resten voorkomen uit het Neolithicum t/m de Vroege Middeleeuwen. Indien Afzettingen van Calais aanwezig zijn, zouden hierop archeologische resten uit het Neolithicum kunnen voorkomen.

Voorgenomen bodemingrepen

De planontwikkeling voorziet in een bodemverstoring met een oppervlakte van circa 20 m². De opdrachtgever kon geen informatie verschaffen over de verwachte diepte van de bodemingrepen. Volgens de eigenaar van Hogezoom 100 kan voor de nieuwbouw gefundeerd worden op platen, waardoor de bodemverstoring niet meer dan 1 m -Mv zal bedragen. Er zal geen kelder gerealiseerd worden. De bodemverstoringen vinden plaats aan de noord-oost zijde van de

bestaande woning op Hogezoom 100. In de overige delen van het plangebied vinden geen bodemingrepen plaats. Er bestaan 2 verschillende ontwerpen voor de voorgenomen aanbouw. Het ontwerp op de door de gemeente verstrekte tekening is weergegeven in figuur 1.

3 Veldonderzoek

Oppervlaktekartering: methode

Het was niet mogelijk een oppervlaktekartering uit te voeren aangezien het plangebied bijna volledig bedekt was met gras, houtsnippers en oppervlakteverharding.

Booronderzoek: methode

- *positie boring:* de locatie van de boring is dusdanig gekozen dat deze binnen beide ontwerpen voor de voorgenomen nieuwbouw valt.
- *gebruikt boormateriaal:* er is dubbel geboord met een Edelmanboor met een diameter van 12 cm en gutsboor met diameter van 3 cm.
- *totaal aantal boringen:* 1
- *geboorde diepte:* 3,0 m -Mv
- *boorbeschrijvingen:* conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989).
- *X-/Y-coördinaten boringen gemeten met:* meetlint

Deze methode is geschikt voor het opsporen van vondstrijke nederzettingen. Deze methode is niet gericht op het opsporen van vondstarme nederzettingen en zeer lokale archeologische sporen zoals graven en verkavelingsgreppels.

Booronderzoek: resultaten

- *beschrijving laagopvolging en interpretatie:* de ondergrond in het plangebied bestaat tot circa 0,3 m -Mv uit een verstoorde, vlekkerige laag lichtbruingrijs, matig siltig zand met enkele Fe-vlekken. Dit zand is matig grof en enigszins humeus. Hieronder strekt zich tot 1,3 m -Mv een pakket uit dat bestaat uit kalkloos, matig grof, zwak siltig zand met enkele Fe-vlekken. De kleur van dit pakket varieert tussen (licht)bruin- of geelgrijs en donkergrijs. Dit pakket heeft blijkbaar lang genoeg aan de oppervlakte gelegen om ontkalkt te raken en zou geschikt geweest kunnen zijn voor bewoning. Vanaf 1,4 m -Mv is blauwgrijs, zwak siltig zand aangetroffen. Dit zand is kalkrijk en matig grof en bevat schelpgruis. Er kon niet dieper geboord worden dan 3 m -Mv aangezien het zand uit de boor liep. Al het opgeboorde materiaal is geïnterpreteerd als Jonge Duin- en Strandzanden.

- *mate van verstoring*: in de boring zijn aanwijzingen aangetroffen voor verstoring van het plangebied tot een diepte van circa 0,3 m -Mv. Deze houden waarschijnlijk verband met de aanleg van de bestaande woning, de tuin en de oprit.
- *Archeologische indicatoren in boringen*: niet aangetroffen.

4 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

Op grond van de resultaten van het bureauonderzoek gold bij aanvang van het veldonderzoek voor plangebied Hogezoom 100 te Renesse (gemeente Schouwen-Duiveland) een middelhoge archeologische verwachting voor vindplaatsen vanaf het Neolithicum t/m de Nieuwe tijd. Gezien de tijdens het booronderzoek gehanteerde maximaal geboorde diepte worden vooral archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd verwacht.

Het veldonderzoek heeft geen archeologische resten opgeleverd. Op grond hiervan worden in het plangebied binnen 3,0 m -Mv geen intacte waardevolle archeologische resten verwacht.

Aanbevelingen

Op grond van het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van waardevolle archeologische resten wordt ten aanzien van het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen. De voorgenomen bodemingrepen kunnen, voor zover het de archeologische waarden betreft, zonder beperkingen worden uitgevoerd aangezien zij niet dieper zullen reiken dan circa 1 m -Mv.

- *contactpersoon overheid*: drs. R.M. van Dierendonck (provinciaal archeoloog van Zeeland).
- *contactpersoon RAAP*: drs. M.S. de Waal.

Literatuur

- Brinkkemper, O., e.a. (redactie), 1998.** *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- DLO-Staring Centrum/Stiboka, 1994.** *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 42 West-42 Oost Zierikzee*. DLO-Staring Centrum/Stiboka, Wageningen.
- DLO-Staring Centrum/RGD, 1991.** *Geomorfologische Kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 42 Zierikzee*. DLO-Staring Centrum/Rijks Geologische Dienst, Wageningen/Haarlem.
- Kekem, A.J. van (eindredactie), 2003.** Het ABC van het Landinrichtingsgebied Schouwen-West. Een integraal bodemkundig-hydrologisch en cultuurhistorisch onderzoek. *Alterra-rapport 317*. Alterra.
- Kuyper, J., 1866 (herdruk in 1986).** *Gemeente Atlas van de Provincie Zeeland*. B.V. Foresta, Groningen.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989.** *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- RGD, 1970.** *Geologische Kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 42 Schouwen-Duiveland*. Rijks Geologische Dienst, Haarlem.
- ROB, 2001.** *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) 2e generatie. Globale Archeologische Kaart van het continentale Plat. Archeologische Monumentenkaart*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort (cd-rom).
- Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie, 2001.** *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Eindrapport van de Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Den Haag.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1992.** *Grote historische provincie atlas Zeeland 1856-1858, schaal 1:25.000*. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

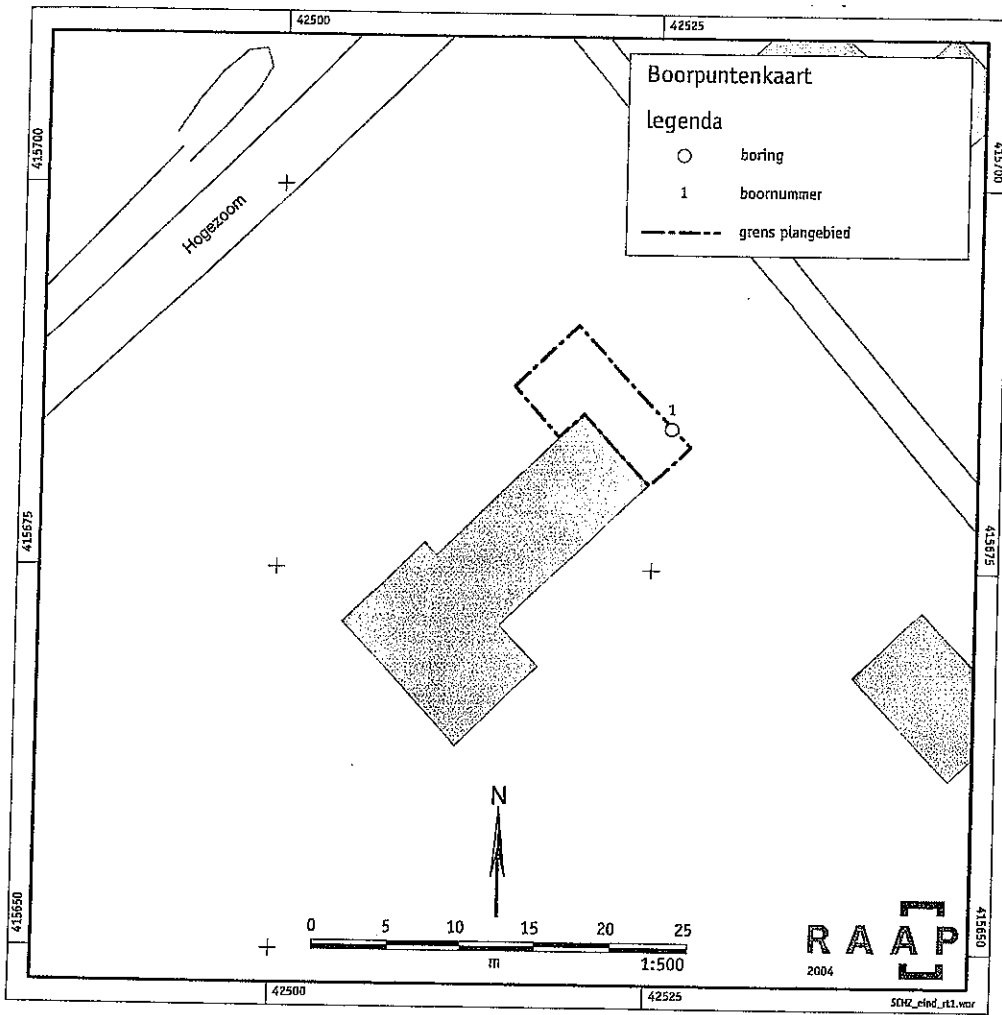
Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen

Boring: 1

Datum: 3-8-2004, *provincie:* Zeeland, *gemeente:* Schouwen-Duiveland,
plaatsnaam: Renesse, *opdrachtgever:* Gemeente Schouwen-Duiveland,
uitvoerder: RAAP West

- 0-40** **Algemeen:** *kleur:* lichtbruingrijs
Lithologie: zand, matig siltig, zwak humeus, matig grof
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken, *interpretatie:* verstoord
Opmerking: vlekkerig
- 40-60** **Algemeen:** *kleur:* grijsbruin
Lithologie: zand, matig siltig, zwak humeus, matig grof
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken, *interpretatie:* verstoord
Opmerking: vlekkerig
- 60-90** **Algemeen:** *kleur:* lichtbruingrijs
Lithologie: zand, matig siltig, matig grof
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken, *interpretatie:* verstoord
Opmerking: vlekkerig
- 90-110** **Algemeen:** *kleur:* bruingrijs
Lithologie: zand, matig siltig, matig grof
Bodemkundig: veel Fe-vlekken
Opmerking: BBI schoon?
- 110-120** **Algemeen:** *kleur:* donkerbruin
Lithologie: zand, zwak siltig, matig grof
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
- 120-130** **Algemeen:** *kleur:* lichtgeelgrijs
Lithologie: zand, zwak siltig, matig grof, kalkloos
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
- 130-140** **Algemeen:** *kleur:* lichtbruingrijs
Lithologie: zand, zwak siltig, matig grof, kalkloos
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
- 140-300** **Algemeen:** *kleur:* blauwgrijs
Lithologie: zand, zwak siltig, matig grof, schelpengruis (niet
gedifferentieerd), kalkrijk
Bodemkundig: volledig gereduceerd

Figuur 1. Boorpuntenkaart.